

El misteriós fragment d'escut del mur del Passeig de les Bateries

Un escut espanyol que podria ser d'algun edifici oficial de l'època de la Restauració

Fragment de l'escut al passatge de les Bateries | Dani Cortijo

Ara ja fa un temps, en poc més de 10 dies de diferència vaig rebre l'advertència per part d'un antic company de facultat i un familiar sense connexió entre sí, de l'existència d'un misteriós escut aparentment reutilitzat en un mur al costat del parc de Bombers de Montjuïc, a prop de les Drassanes.

Encuriósit perquè del no res, de sobre dues persones properes em preguntessin per aquell vestigi no em vaig poder estar d'anar-lo a buscar per poder-lo analitzar amb més deteniment. I sí,

allà es troba, al passatge de les Bateries on neix a tocar del Passeig de Montjuïc, tot just al mur que fa de llindar entre les instal·lacions dels bombers.

Sembla fet de pedra de la mateixa muntanya i a primer cop d'ull s'identifica com un escut espanyol. Si ens fixem en l'heràldica, hi apareixen les quatre barres, les cadenes de Navarra, una magrana a baix de tot i al centre s'hi intueix una flor de lliri, presuposadament una de les tres que apareix a l'escut heràldic de la casa de Borbó.

Mur del passatge de les Bateries on es troba l'escut Foto: Dani Cortijo

Els escuts emprats pel flamant Regne d'Espanya per part de la Dinastia Borbònica després de la unificació dels antics regnes entorn a l'estructura político-administrativa de Castella derivada dels Decrets de Nova Planta no començaran a emprar les quatre barres ni les cadenes del Regne de Navarra fins la Revolució Gloriosa de 1868. A partir d'aquest moment, l'escut quedarà configurat de manera similar a l'actual a excepció del període franquista i d'alguns detalls que son els que ara ens interessen?

Tenint en compte que només podem comptar amb la part inferior de l'escut, que és la que es conserva en el fragment que ens ocupa, podem arribar a la conclusió que l'escut no és del franquisme, ni de la I ni la II República, en què desapareix la referència a l'escut d'armes reial, ni tampoc del breu regnat d'Amadeu de Savoia, ja que en aquest cas les flors de lliri es substitueixen per la creu de la Casa Savoia. Així doncs, per eliminació, ha de ser de l'època de la Restauració (Alfons XII o Alfons XIII) o bé de l'encara vigent període monàrquic iniciat amb la constitució de 1978.

[h3]Quin pot ser l'origen de l'escut i com ha anat a parar allà?[/h3]

Tenint en compte aquestes premises anteriors, com sempre en altres casos similars amb tota mena de cautela, partint de la base que tenim més dubtes que certeses, com en el cas de la pressumpta làpida funerària a les escales que menen al MNAC, (<https://www.naciodigital.cat/noticia/211596/lapida-funeraria-escales-porten-al-mnac>) es poden llançar algunes hipòtesis.

Per una banda, també per nombrosos precedents, queda clar que la reutilització de materials provinents d'antigues construccions o peces rebutjades són una pràctica molt comú al llarg de totes les èpoques de la ciutat, partint de l'època romana i arribant fins als nostres dies. D'altra banda, és poc comuna l'existència d'heràldica oficial dins edificis privats que no representin oficialment aquesta institució i també és poc comú que s'enderroquin símbols de règims quan estan encara vigents. Per aquest motiu, el més lògic seria que aquest material aprofitat fos de l'època de la Restauració Borbònica anterior a la II República (Alfons XII o XIII) i no pas de la restauració de la monarquia oficialitzada amb la Constitució del 1978, encara vigent.

L'escut que ens ocupa era l'oficial durant els temps de l'Exposició Internacional de Barcelona de 1929, temps en què es va urbanitzar bona part de la muntanya amb diversos equipaments encara existents però també d'altres que es van acabar desmantellant. L'escut podria provenir d'algun d'aquests edificis d'existència efímera.

També per proximitat podria tenir-se en compte l'existència de la Caserna de les Drassanes, annexa a l'actual Museu Marítim, que ja s'estava desmantellant durant el final de la República i que a més, va ser escenari de les batalles del 19 de juliol de 1936. És més. Si mirem un mapa de l'alçament militar (<https://cartotecadigital.icgc.cat/digital/collection/catalunya/id/2919/rec/18>) es pot comprovar com el Passatge de les Bateries encara no tenia el traçat actual i per tant seria compatible. Tot i això, amb la recerca fotogràfica que he pogut fer fins ara (no gaire exhaustiva, tot sigui dit), no he estat capaç de trobar escuts similars a l'edifici.

Escut similar al del passatge de les Bateriaes, al Poble Espanyol Foto: Dani Cortijo

De moment ja hem acotat una mica la cerca contextualitzant la iconografia, el context històric de la zona i llançant algunes hipòtesis? Sabrem mai quin va ser l'origen de l'escut i com va anar a parar a allà? De fet fins i tot és probable que encara es pugui contactar amb la persona que la va posar allà, ja que el mur no sembla gaire antic...